Slaget vid Västerås 29 april 1521

1521 den 29 april– Den svenska upprorshären lyckas, under Gustav Vasas ledning, under det pågående befrielsekriget besegra danskarna, som står under Didrik Slaghecks befäl, i slaget om Västerås. När danskarna ser att de håller på att förlora slaget sätter de eld på staden, men håller sig ändå kvar i den i ytterligare tre veckor. Den 20 maj ger de upp staden och lämnar den i upprorshärens händer. Den danska garnisonen på Västerås slott kapitulerar dock inte förrän den 31 januari året därpå, efter en nio månader lång belägring.

Gustav Vasa, som efter att ha varit i Gästrikland och samlat stöd för sitt uppror, återvände till Dalarna i början av april, och fick besked om segern vid Brunnbäcks färja, beslutade han fortsätta mot Västerås. Hans upprorshär hade 23 april slagit läger vid Romfartuna kyrka, där hären mönstrades.

Tanken var nu att ytterligare en bondehär ledda av Peder Uggla skulle anfalla Västerås söderifrån, men sedan Köping intagits blir Peder Uggla så oförsiktig att han underlåter att sätta ut vaktposter. Styrkorna överraskas vid midnatt och besegrades totalt den 26 april av Slaghecks trupper vilka sedan återvänt till Västerås. 28 april bröt Gustav Vasa upp och tågade mot Västerås, ovetandes om Peder Ugglas förlust. Gustav Vasa anlände till Västerås 29 april och började förbereda en belägring då Slaghecks trupper gjorde ett våldsamt utfall när den svenska hären skymtades.

Utfallet avvärjdes av Gustav Vasas trupper och de danska trupperna trängdes tillbaka.
Någon avgörande seger lyckades man dock inte vinna omgående, utan danskarna höll sig kvar i staden i en månad, och gjorde flera nya, om än misslyckade utfall. Den 20 maj gav danskarna staden förlorad, lämnade en garnison i Västerås slott och lät utskeppa övriga trupper. Västerås slott kom att hålla ut fram till 31 januari 1522, då försök att undsätta slottet sjövägen från Stockholm misslyckats.
Genom segern vid Västerås fick Gustav Vasa kontroll över sjövägen över Mälaren, vilket innebar att han fick direkt förbindelse med upprorsrörelsen i Västergötland och Värmland. Även Sala silvergruva föll i Gustav Vasas händer, tillsammans med Kristian II:s stämplar för tillverkningen av klippingmynt. Sala silvergruva kom att betyda mycket för fortsättningen av befrielsekriget.

Didrik Slagheck

Badelundaåsen är en lång och stor rullstensås i Svealand. Badelundaåsen är en av de längsta åsarna i Sverige. Åsen går från Nyköpingstrakten i Södermanland i söder till sjön Siljan i Dalarna i norr och är känd för många fornminnen, särskilt i trakterna kring Badelunda strax utanför Västerås. Namnet kan härledas tillbaka till år 1343 där Badlunge omnämns i skrift. Namnet anses bestå av fornsvenskans badh som betyder förhöjning samt ordet lung som står för grusås.

Den 29 mars 1520 besegrades svenskarna av danskarna i slaget vid Badelundaåsen. Drygt ett år senare, den 29 april 1521 i befrielsekrigets slaget om Västerås, vid Badelundaåsen öster om Västerås erövrade Gustav Vasa Västerås från danskarna.

Slaget vid Brunnbäcks färja

Slaget vid Brunnbäcks färja var ett slag under Gustav Vasas befrielsekrig, den första större sammandrabbningen mellan Gustav Vasas upprorstrupper som till största del tågat ned från det ockuperade Falun, och unionslojala, främst danska, trupper från Västerås. Slaget stod vid byn Brunnbäck vid i närheten av den färjeplats över Dalälven som då fanns på platsen under första hälften av april 1521.

Danskarna under Henrik Slagheck, bror till Didrik Slagheck, tågade från Västerås mot Dalälven, och slog läger när den nådde Brunnbäck och det vad eller färjeläge som låg där. Kort därefter anlände Peder Svensson med en styrka, främst bestående av dalkarlar, till andra sidan av älven. Dalkarlarna började beskjuta danskarna med pilar från stranden; pilregnet var intensivt och dessa tvingades snart att retirera. Peder Svensson hade dock redan tagit en del av sin styrka och utom synhåll fört den över älven.

När danskarna lämnade lägret gick han till anfall, samtidigt som den återstående svenska styrkan tog sig över älven. Slaget stod vid en öppen plats som kallas Sonnbohed. Danskarna stod emot, men anfallet var både överraskande och våldsamt. Danskarna höggs ner eller flydde genom att kasta sig i älven. De som flydde landvägen blev jagade långt in i Västmanland. Slaget slutade som en stor svensk seger.

Brunnbäck

Brunnbäck är ett litet samhälle 8 km sydost om Avesta och i närheten av Krylbo i Dalarna, vid Dalälven. År 1521 stod här slaget vid Brunbäcks färja

[redacted]
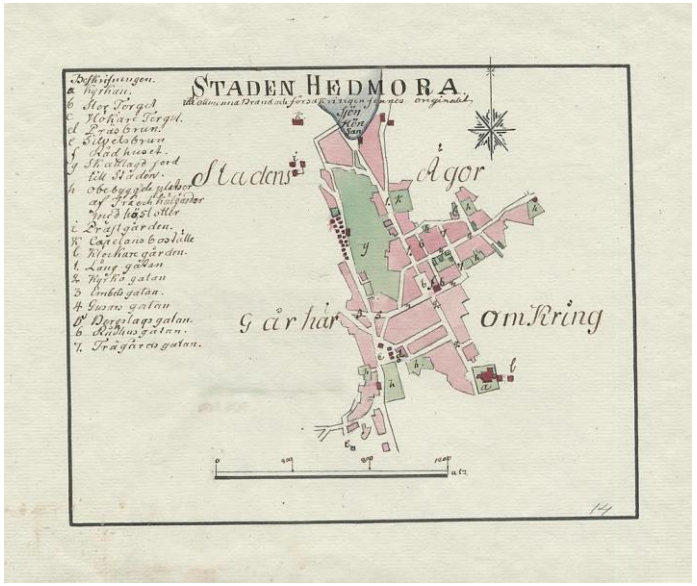
Minnessten över Peder Svensson, i Hedemora.